

Deutsch ja hänen työtoverinsa näkivät aikaan tällä alueella pitkälle kehittyneen »turvallisuusyhteisön»; Etzionin melko tavanomainen integraatiokäsitys antoi tulokseksi johtopäätöksen, etteivät pohjoismaat ole integroituneet juuri nimeksikään; André'n, jonka määritelmä korosti riippuvuusiteistä koostuvaa »hämähäkinseitti» -integraatiota, päätyi tietenkin toisensuuntaisiin tuloksiin. Pohjoismaista integraatiota ovat näiden tunnetuimpien nimien ohella eri näkökulmista tutkineet monet muutkin. Sen sijaan on vähemmän tutkimusta, jonka kohteena olisi sekä pohjoismaiden keskinäinen integraatio että tämän ala-alueen tai sen jäsenten integraatio ulkomaailmaan, käytännössä lähinnä atlanttiselle alueelle ja Länsi-Eurooppaan. Tämä pätee erityisesti teoreettisesti painottuneeseen ja systemaattisesti vertailevaan tutkimukseen, ei niinkään irrallisiin tapaustutkimuksiin, joiden kohdalla tilanne saattaa olla jopa päinvastainen.

Suomessakin äskettäin vierailleen kanadalaisen apulaisprofessori Toivo Miljanin väitöskirjatutkimus on ensimmäinen merkittävä ja kohtalaisen systemaattinen yhteisesitys Tanskan, Norjan, Ruotsin ja Suomen suhteesta toisen maailmansodan jälkeiseen atlanttiseen ja Länsi-Euroopan, mukaanlukien Pohjolan integraatioon. Mitään ennen tuntemattomia tosiasioita teos ei tosin sisällä, mutta jo olemassaolevaa tietoa tietyn käsitejärjestelmän ympärille kokoavana ja teemoja kehittäväenä perusteoksena sillä epäilemättä on ansionsa.

Teoksessa paljastuu kaksi johtoteemaa, joiden kehittelyä monipuolinen kuvaileva analyysi palvelee. Yhtäältä Miljan tahtoo osoittaa, että pohjoismaat ovat integroituneet keskenään ja suhteessa Euro-atlanttisen alueen järjestelmiin vain faktuaalisesti »hämähäkinseittien» tasolla, mutta pyrkineet ja onnistuneet välttämään lähes täydellisesti integraation, joka sitoisi niiden muodollista suvereenia päättäntävaltaa. Tämä käsitys on sopusoinnussa aiemman tutkimuksen kanssa. Sinönsä siinä ei ole siis uutta tai yllättävää, joskin Miljan on ehkä tavanomaista selkeämmin erottanut integraation kaksi perustasoa toisistaan ja sitä kautta epäilemättä epäsuorasti paljastanut heikkouksia eräissä aiemmissä tutkimuksissa.

Edellisen kuvailevan teeman rinnalla Miljan

TOIVO MILJAN, *The Reluctant Europeans — The Attitudes of the Nordic Countries towards European Integration*, C. Hurst et. Company, London 1977, 325 s.

Integraatiotutkijoiden keskuudessa on monia näkemyksiä integraation käsitteen oikeasta määrittelytavasta. Tästä ensisijaisesti johtuvat myös tavattavat näkemyserot integraation asteesta eri alueilla. Erilaisia käsityksiä on esitetty myös pohjoismaisen integraation asteesta.

kehittelee sille selitystä ja päättyy melko monistiseen katsantokantaan: Pohjoismaat eivät ole integroituneet poliittisen päätävävallan tasolla keskenään tai suhteessa laajempiin järjestelmiin, koska ne ovat asettaneet politiikkaansa ohjaavaksi perusarvoksi »suvereenin riippumattomuuden». Jossain määrin problemaattiseksi tämä selitysasetus osoittautuu siinä mielessä, että selittäjällä ja selitettävällä on pääpuolin samat osoittajat, tai oikeastaan integroitumattomuus jää selittävän riippumattomuuspyrkimyksen pääindikaattoriksi. Riippumattomuuspyrkimyksen ohella vilahtaa selittäjänä myös esim. pohjoismainen puolueettomuus ja puuttumattomuustraditio, mutta onko tämä nähtävä erillisenä selittäjänä vai riippumattomuuspyrkimyksen indikaattorina tai taustoittajana, jää lukijalle hieman epäselväksi. Joka tapauksessa Miljanin selittävä teesi on lopulta hyvin pelkistetty ja siinä mielessä, vaikkakaan ei täysin uusi, kaikesti heuristisesti arvokas.

Käsitellessään Suomen ja Ruotsin tapauksia Miljan esittää eräitä ajatuksia, joilla on epäilemättä mielenkiintoa puolueettomien valtioiden integraatiokysymyksen tutkimuksen kannalta yleisestikin. Mm. hän arvelee kansainvälisessä politiikassa tapahtuvan painopistesiiirtymän turvallisuuspoliittisesti sävyttyneestä suurpolitiikasta arkipäiväisempiin taloudellisiin suhteisiin heijastuvan myös puolueettomien asemaan ja ulkosuhteisiin: Suomen ja Ruot-

sin ulkopoliittikkaa aiemmin hallinneet turvallisuussuhteet suurvaltoihin menettävät suhteellista merkitystään samalla kun niiden taloudelliset suhteet EEC:hen tulevat yhä merkityksellisemmiksi. Tällainen ajatus olisi helppo muuttaa yleiseksi hypoteesiksi, jota voitaisiin testata eurooppalaisissa puitteissa sodanjälkeisenä ajanjaksona. Todettakoon kuitenkin varmuuden vuoksi, ettei Miljan itse juuri liiku teorian sfääreissä, vaan hänen analyysinsä pysyttelee tiukasti empirian tasolla.

Saattaa olla, ettei pohjoismaisen integraation ja pohjoismaiden integraatiopolitiikan tutkimus enää helposti voi tuottaa mitään aivan yllättäviä tuloksia ainakaan ennen kuin nyt salaisia arkistoja avautuu tutkijoiden käyttöön tai ennen kuin jotain aivan uutta ehtii tapahtua uudeksi tutkimuskohteeksi. Se, mikä on nähtävissä nykyisten käsitteellisten välineiden avulla, on ilmeisesti pääpiirteissään tuotu päivänvaloon. Siis uusien suurten löydösten aika saattaa olla tällä alueella ohi toistaiseksi. Ehkä suorastaan Miljanin ansioksi on luettava, ettei hän ole väen väkisin keinoitekoisia näkökulmia kehitellen pyrkinyt sensaatiomaisiin tuloksiin, vaan on tyytynyt tuottamaan luotettaviksi todetuilla vanhoilla välineillä kokoelman tietoa, joka säästää vaivaa muilta saman aiheen parissa työskenteleviltä tutkijoilta.

Harto Hakovirta